

רבינו בעה"ס פרי חכם שיחות:

בא ולמד, חכמה האמיתית, כי בהבורא עצמו ית', (תק"ז ת"ע קכא.) לית מחשבה תפיסא ביה כלל וכלל. והטעם פשוט, כי כל המחשבות שנופלות במוחו של אדם, הם המה עצם פעולת הבורא, רצה לומר, לא כמו שמורגש באדם, שהוא ממשיכם מאיזה מקום, או שנולדים אצלו מניה וביה, זה שקר, ראש לכל השקרים.

אלא כל מחשבה דקה מן הדקה, הבורא ית' שולח למוחו של אדם, והוא כח התנועה של אדם, של בהמה וכל החי. דהיינו, ברצות הבורא להניע את החי, פועל בו בשליחת מחשבה אחת, ואותה המחשבה מנענעת אותו, כפי מדרתה, כמו ששולח מטר על פני האדמה, והאדמה אינה מסוגלת להרגיש מי ששולח אליה את המטר, כן האדם, אינו מסוגל להרגיש בשום אופן, מי ששלח לו את המחשבה, כי לא ירגיש בה, בטרם שבאה לרשות מח הדמיון שלו, וכיון שנמצאת ברשותו, נראית אליו כמו חלק מעצם שלו, ובזה תבין שלית מחשבה תפיסא ביה, הטעם פשוט, מפני שהבורא לא יעלה ברצונו, לשלוח אלינו מחשבה כזאת, שתהיה מוכנת להשגתו (ולכן אנו מרגישים שהמחשבה היא פרי של שכלינו).

(יש מטרה ותכלית להכל) אבל ערך בשבילנו סדר מחשבות, אשר מתוך כל אותו הסדר, מחויב סוף כל סוף, להשיגהו בשיעור אמיתי, שזה סוד (שמואל ב יד יד) "לבלתי ידח ממנו נדח".

וזו שאמר, (זהר נשא אר"ר הסולם אות קמט) "הכל תלוי במזל". אפילו הצמחים, יש מהם שניזונים בנקל, ויש מהם שניזונים בקושי, וכן הרמשים ובעלי החי. וכן המדבר כמורגש, אלא דרכי הקיום ומילוא חפצם (של אנשים), נערך להם בסדר אחר, מכל בריות העולם, כי להם מתמלא חפצם, על פי שליחת מחשבות לבד, דרך משל, העני העומד על שערי מות, באין תקוה להשגת דבר מאכל, הבורא שולח לעשיר ונדיב, לחשוב במעשים טובים, ולזכור את עניי עירו, ופתאום עולה לפניו זכרון אותו העני, ושולח לו משרתו להודיע, אם יש לו מה לאכול, ולתת לו חלת לחם אחת. עכ"ל.

מי חושב, האדם או הבורא?

(I) ענין הבחירה באדם הוא לפני מחשבה דיבור ומעשה, אז הוא מצווה לחשוב לדבר ולעשות כפי אשר התורה מצווה אותו לעשות, ואכן הוא צריך להתאמץ בזה בכל כוחותיו ולהתפלל מעומקא דליבא להשי"ת ע"ז. אבל לאחר המחשבה הדיבור והמעשה על האדם להאמין שהקב"ה סיבב לו את המחשבה והדיבור והמעשה כרצונו יתברך.

(II) נמצא, האדם צריך להשתדל לחשוב על הבורא מצידו, לצייר את ציור האמונה של מלך א-ל רם ונישא, להמחיש במחשבתו את גדלותו העצומה של מלך היקום, שמלוכש בכל המציאות כולה ומניע אותה. מחשבה זו גורמת להרגשת התבטלות כלפי ישות עצומה זו, הרגשה של

פחד ויראה, והרגשה של אהבה, כאשר האדם מבין שכל מה שיש לו מן הדקה הראשונה שלו עלי אדמות, ועד הדקה האחרונה עלי אדמות, הכל בא מן הבורא יתברך, והכל בשליטתו הבלעדית. אולם אחר שהאדם חשב מחשבה זו, צריך להאמין שמחשבה זו באה מן הבורא יתברך, ואינה פרי מחשבתו שלו, וע"כ צריך להודות לה' בשמחה ובתשבחות על המתנה הגדולה שזיכה אותו, דהיינו המחשבה הנ"ל, דלא לכל אחד שולח הבורא מחשבה כזו. דמחשבה כזו היא למעשה הזמנה להכנס להיכל המלך, ולהדבק בו. וצריך להודות לה' מעומקא דליבא על כל מחשבה או הרגשה דקה הקשורה אליו, דיש להן ערך עצום.

נמצא, אדם חושב מחשבה טובה - לעשות טובה לחבירו לפניו משורת הדין, לעשות מצוה לפניו משורת הדין, חושב אודות גדלות הבורא, איך להתחשב בבורא, צריך לדעת שהבורא שלח לו מחשבה זו. צריך להודות לה' על כך שהוא מטפל באדם, והאדם נמצא בראש מעייניו. התודה צריכה להיות מעומקא דליבא בהתרגשות גדולה, שהרי השי"ת מנחיל לאדם את היקר מכל יקר, את הקשר איתו. וכל המחשבות אודותיו הן במטרה שהאדם עצמו יתעורר להתרגשות הזו, ויזום מצד עצמו עוד ועוד פעולות אשר יביאו אותו לדביקות בה'.

דברים אלו נפקא מינא לבחור ישיבה או בחור סמינר, צריכים לדעת שהשי"ת איתם תמיד, בכל אשר יפנו, נוטע בראשם מחשבות כלפיו, מטעם אהבתו הגדולה אליהם. האדם אף פעם לא נמצא לבד, תמיד השי"ת איתו, מסובב את כל דרכיו פעולותיו דיבוריו ומחשבותיו, ולמעשה השי"ת גם בתוכו, דהלא הוא מחיה אותו בכל אבריו החיצונים והפנימיים, הוא המפעיל את לבו שכלו וכו'.

(III) ובאם נפלה במוחו של אדם מחשבה שלילית, מחשבת עבירה בגנותו של חבר, מחשבת עריות וניאוף, וכדומה. גם אז צריך להאמין שמחשבה זו שלח לו הבורא יתברך. ודבר ראשון צריך להודות לו מקרב לבו על המחשבה הזו ששלח לו, דהלא הבורא רוצה רק את טובתו של האדם, וכולו אהבה לאדם, וצריך להודות לו על כך שמגלה לאדם את הרע שבו, עמ"נ ליצור אצלו תפילה מעומקא דליבא לה', בכדי להשתחרר מן הרע. נמצא, אין המחשבה המטונפת נשלחת מאת הבורא אליו בכדי להרחיקו, אלא להפך, בכדי ליצור אצלו חסרון וצמאון אמיתי לה', והבא ליטהר מסייעין אותו בנשמתא קדישא. א"כ מחשבות זרות שמציקות לאדם צריך למנף אותן, ולרתום אותן אל הטוב, דאין אור ללא כלי, ודוקא ע"י היסורים שהמחשבות הזרות גורמות, אדם צועק לה' בתפילתו, ומבקש להכנס להיכל המלך בטהרה ללא מחשבות פגומות, ולזה השי"ת מחכה שאדם יכסוף למצב של דביקות טהורה בו, ויבקש את עזרתו על כך.

וז"ל רבינו בעה"ס (איגרות איגרת ה'): איך אפשר ליחס מחשבה זרה ומטונפת לבורא יתברך, שהוא תכלית הטוב והמטיב? אלא רק לעובדי ה' אמיתיים, נפתח להם בתחילה ידיעה בהשגחה פרטית, שהוא היה המסבב כל הסבות שקדמו לזה, מהטובות והרעות יחד, ואז המה דבוקים בהשגחה פרטית, כי כל המחובר לטהור – טהור. וכיון שנתיחד המשגיח על השגחתו, אין ניכר כלל חילוק בין רע לטוב, וכולם אהובים וכולם ברורים, כי כולם נושאי כלי ה' מוכנים לפאר גילוי יחודו יתברך. וכו' שכל הפעולות והמחשבות, הן הטובות והן הרעות, המה נושאי כלי ה', והוא הכין אותם ומפיו יצאו, וזה יורדע לעין כל בגמר התיקון. עכל"ק.

(IV) נמצא, כך צריך האדם לנהל את מחשבותיו, לפני החשיבה ואחר החשיבה. ובזמן שהאדם מיחס את הכל לבורא, גם זו חשיבה שבאה מן הבורא, וצריך להודות עליה, דזה גופא הוא קירוב שהבורא יתברך מקרב אותו. וכמה צריך האדם להודות לה' על כך. דהנה צריך האדם לצייר לעצמו את ריבוי הנבראים בעולם, לסרוק במחשבתו את בני האדם שיש בעירו בלבד, ואח"כ בכל ארץ ישראל, ואח"כ בכל העולם כולו, והנה מכל מבול האנשים הזה בחר בו ה', לקרוא לו אליו, לזמן אותו להיכלו, הלא זו זכות עצומה, ועל זה כמובן צריך להודות לה' מעומקא דליבא, תוך ביטול והכנעה גדולים.

(V) מסיבה זו אין לאדם להתרעם על אף אחד, ועל שום מציאות. בחור בישיבה יש לו הרבה סיבות להתלונן: המשגיח יורד לחייו, בחור מתנכל לו ויורד לחייו, בחורים מדברים עליו לשון הרע. הבחור צריך לדעת שהשי"ת שלח את המחשבות למשגיח מה לומר לו, ושלח את המחשבות לבחור להציק לו, ושלח מחשבות לבחורים לדבר עליו לשון הרע. וכל זה נסיון עבדו, האם יצדיק את הבורא יתברך ויאמר: "הצור תמים פעלו, אל אמונה ואין עוול, צדיק וישר הוא", היינו שהשי"ת מחמת אהבתו אליו שולח לו יסורים כאלו או אחרים, בכדי שיעלה את רמת האמונה שלו בה'. או שלא יאמין כלל בכך שהשי"ת עשה ועושה ויעשה לכל המעשים כולם, מתוך רצונו להטיב לנבראיו, וממילא יתמלא שנאה כנגד המשגיח וכנגד הבחורים שכ"כ יורדים לחייו, ונעשים אז חיי שחורים לחלוטין. וכל מה שאנו כותבים לגבי בחורים שריר לגבי בחורות בסמינר, שהמורה מציקה להן, או שבנות יורדות לחייהן, וכך בכל תחומי החיים אשה עם בעלה, זוג עם ילדיו והוריהם, שכנים, אנשים בעבודה בכולל וכו'.

(VI) באופן הזה כאשר האדם מיחס את כל מעשיו דיבוריו ומחשבותיו לה', נוצר קשר אישי סודי בינו לבין השי"ת, קשר שאינו ידוע ונגלה לאף אדם אחר זולתו. כי הוא לבדו מאמין שהמחשבה נשלחה אליו מאת הבורא יתברך, ומאמין שהשי"ת בזה הרגע ששלח לו את המחשבה רוצה ממנו

משהו, או פעולה של עשה טוב או אי פעולה של סור מרע. ובין כה וכה הוא מעכל שמלך העולם עוסק בו ומתחבר אליו בצורה האבהית ביותר מלאת אהבה. וכאשר האדם מודה לה' על טיפולו שמטפל בו, מעומקא דליבא, אזי השי"ת מקרב אותו יותר ויותר. דעצם ההודאה והציות לה' מקרבים את האדם לבורא יתברך, והם נבחנים לכלים דהשפעה.

נביא בזאת מרבינו הברכת שלום זי"ע בענין ניהול המחשבות וז"ל:

ועבודת הימין נקראת בכתוב "ועשה טוב", ויש לפרש שהאדם צריך לעסוק בענין טוב, שטוב נקרא שלימות. כלומר, האדם צריך לעשות חשבון – כמה טוב יש לו, שזה נקרא "ועשה", היינו תעבוד לעשות חשבון כמה טוב יש לך. זאת אומרת, האדם צריך להחשיב כל דבר שבקדושה להון רב, ולהאמין שכל מה שיש לו איזה אחיזה בקדושה, הגם שזוהי אחיזה קטנה, האדם צריך להאמין שה' נתן לו רצון וחשק באפס מה שתהיה לו אחיזה בקדושה. כלומר אפילו שעובד שלא לשמה, מ"מ זהו ענין חשוב מאד. ויתן לה' תודה על הקצת טוב שיש בו. ומבחינה זו האדם יכול לקבל חיות, ושיהיה לו מצב רוח טוב, ומזה האדם יכול לקיים מ"ש "עבדו את ה' בשמחה".

אולם מתעוררת באדם שאלה: האדם היה טרוד כל היום, ולא היה לו זמן לזכור שיש מציאות עבודת ה' בעולם, ואח"כ הוא נזכר שכל היום עבר אצלו בדברים שאין להם שום שייכות לעבודה, אם כן מה עליו לעשות עכשו – האם להצטער על מה שלא עסק כל הזמן בעבודה, או לעשות חשבון לעצמו, ולומר: מי הזכיר לי עכשיו שיש ענין מציאות רוחניות בעולם, וצריכים לעשות משהו עבור הקדושה? בטח ה' נתן לי עכשיו המחשבה הזו, א"כ מוטל עלי לתת תודה לה', ולהיות מאושר בזה שה' קורא אותי אליו, ולהיות שמח בזה, ולהודות ולהלל לה'. או להצטער על מה שהיה כל היום מרוחק בכלל מהעבודה? והיות שזה אמת שהיה מרוחק מה' כל היום, וגם זה אמת שעכשיו הבורא נתן לו את ההתעוררות שידע באיזה מצב שבו הוא נמצא, אם כן השאלה היא – מה לעשות?

ולפי מה שאמר אאמו"ר זצ"ל: במקום שהאדם מחשב שם הוא נמצא, לכן יוצא שאם האדם חושב על הזמן שהיה מרוחק מה' ומצטער ע"ז, הרי הוא דבוק במצב של התרחקות מה', וחושב על דברים של מה בכך שהיה עסוק בהם כל היום, נמצא שהדבקות של מחשבתו היא בדברים שאין בהם ממש. לכן כדאי יותר לחשוב על הטוב שיש לו עכשיו, היינו מה שהוא עכשיו יכול לחשוב מה לעשות עבור הקדושה. לא חשוב מה שהוא עושה, רק חשוב עכשיו שיש לו רצון לעבוד בתו"מ, דכבר יש לו חיבור עם התורה והמצוות, לפי הכלל הנ"ל: "במקום שהאדם מחשב שם הוא".

ועתה יש לפרש את הכתוב בצורה אחרת: עכשיו הוא צריך להיות "סור מרע", היינו לא לחשוב על המצב הרע שלו שהיה בפירוד, אלא "עשה טוב", שכל המעשים שהוא רוצה עכשיו לעשות יהיו בבחינת טוב שיש לו עכשיו לעשות.

ולפי הנ"ל יש לשאול: איך האדם הולך לעבוד בבחינת השמאל, הלא במצב של שמאל

חושבים רק על חסרונות, א"כ האדם דבוק אז בחסרונות! התשובה היא – שאין האדם צריך לעבוד בקו שמאל, אלא אם הוא נמצא מקודם בקו ימין, שרק בזמן שהוא נמצא במצב של שלימות, ומרגיש טעם בעבודה שזה נקרא מצב עליה, אז יש להקציב זמן גם על בחינת שמאל, היינו לעשות ביקורת – איך המצב שלו בבחינת מוחא וליבא, אם הם בסדר, ואז הוא יזכה אח"כ שה' יתן הנשמה הנקראת נשמת חיים (תשנ"א מאמר ל"ז).

רואים אנו מדבריו הקדושים, איך תמיד יש לאדם בחירה איך לנהל את מחשבותיו, לטוב או למוטב, ובמקום שהאדם מחשב שם הוא נמצא. וכן אומר הזה"ק: הכל במחשבה אתברירו, דע"י הביוררים שמברר האדם במחשבתו, נמצא מדבק את עצמו לבורא יתברך, או ח"ו להפך. ע"י המחשבה האדם יכול להפוך את מציאות חייו לחלוטין, דאם האדם מנהל את מחשבתו ע"פ שכלו, אזי רואה פעמים רבות שהכל רע. אבל אם אדם מנהל את מחשבותיו ע"פ ציורי האמונה, יכול לראות לפניו עולם נפלא.

ציור האמונה: האדם מצייר את גדלותו העצומה של הבורא המנהל את כל היקום בעת ובעונה אחת, כמה מושלם הכל, היות ומתנהל ע"י כח מושלם הטוב והמטיב, שכולו אהבה. והגם שרואה מצבים שחורים, מ"מ מאמין שהכל מסובב ע"י הבורא בתור מצבי בינים להביא את המציאות לתיקון ושלימות. וכן כל מצביו האישיים ומצבי בני האדם שמכיר, הגם שרואה בהם רגעים שחורים, מ"מ מאמין שהכל מצבי ביניים בכדי לבוא לשלימות האמיתית. וכמ"ש **"הצור תמים פעלו, כי כל דרכיו משפט, א-ל אמונה ואין עול, צדיק וישר הוא"**. ומצייר לעצמו את השלימות האמיתית של הדביקות בה', איזו שמחה ואיזה תענוג יש בזה, כאשר כולנו נבוא למצב הזה, וברור שמחשבות כאלו ממלאות את לב האדם שמחה עד אין קץ. נמצא המחשבה לבד, כבר מרימה את איכות החיים של האדם.

דוגמאות פירוט: המשגיח פגע בבחור בישיבה, בחור פגע בבחור בישיבה, וכן בסמינר, וכן בין איש לאשתו, האיש פגע באשתו או להפך. התגובה הטבעית היא כעס רוגז ורצון לנקום, זוהי תגובה שאין בה אמונה כלל. תגובת אמונה: מחשבה לגבי הבורא שהוא עשה ועושה ויעשה לכל המעשים, ריבון כל המעשים ואדון כל הנשמות, א"כ לא אדם פגע בי, אלא הבורא בכבודו ובעצמו באמצעות לבוש של אדם הוא זה שפגע בי. והבורא כולו אהבה אלי, הטוב והמטיב לרעים ולטובים, א"כ ודאי מה שסובב הוא לטובתי, וע"כ עלי להודות לו תודה עצומה על כך שסיבב את הפגיעה הזו בי, משום שהיא לטובתי.

דוגמא נוספת: אדם נכשל בעבירה, א"כ ללא אמונה, אדם צריך להלקות את עצמו מלקות איומות, ולבכות בבכיות נוראות על כשלונו, היות שמרגיש שהוא אשר מרד בבורא העולם, וככלב השב אל קיאו, שב שוב ושוב אל פשעיו. אדם עם אמונה, צריך לאחר מעשה להאמין שהבורא הוא שעשה ועושה ויעשה לכל המעשים כולם, וכמאמר רבינו בעה"ס: מי שאומר שיש כח של ס"א או יצה"ר אשר שולט בו וגורם לו לעשות עבירות, הריהו עובד ע"ז, דאין עוד מלבדו. אלא הבורא יתברך עצמו מסובב לאדם את הירידות, מטעם שיתרון האור ניכר דוקא

מתוך החושך, וכיון שהבורא רוצה להרימו למדרגות נעלות, לכן גורם לו את הירידות. א"כ אדם צריך לומר לבורא: אני מודה לך שסיבבת לי את העבירה, מתוך אהבתך אלי, ואני כוסף ומתגעגע להדבק בך ביתר שאת וביתר עוז. (ובודאי תשאלו כולכם: א"כ על מה האדם צריך להתחרט, ועל מה צריך לעשות תשובה? ודאי זה שהוצרך השי"ת לשוב לו עבירה ופשיעה, הוא מטעם שעדיין אינו מתוקן, וע"ז צריך לבכות.

וצריך לדעת שיש ב' זמנים בעבודת האדם: א) קו ימין, שהוא רוב היום, שאז אדם צריך לעסוק בשירות ותשבחות, שאז צריך להודות לה' על כך שגלגל לו את העבירה, מצד שרוצה להראות לו את ריחוקו ממנו, מצד שישיג כמה רע שיש בו ויתפלל עליו, מצד שיתרון האור ניכר דוקא מתוך החושך. ב) קו שמאל, שהוא מקצת מן היום, בזמני התפילות, אז אדם צריך לעורר את פשעיו, ולבקש מבורא עולם סליחה ומחילה, דהיינו עזרה שלא ישוב לכסלו עוד, שלא יצטרך להפיל אותו יותר לרשות הטומאה. וכל ענין פשפוש במעשיו שייך לקו שמאל).

ושוב אנו מדגישים, כל זה לאחר מעשה, באם האדם נכשל, אבל ודאי שלפני המעשה צריך להתאמץ שלא לחטוא בשום אופן, והאומר אחטא ואשוב אין מספיקין בידו לעשות תשובה.

סיכום: בכל רגע ורגע בחיים אדם צריך לנהל אצל עצמו מחשבות של אמונה, ועל ידן האדם ממש מתקשר לבורא העולם. וזהו הכלי האמיתי היקר מכל שעל ידו האדם מסוגל להתקשר עם בורא העולם, דכל זמן שאין האדם מתוקן אין הבורא מתגלה אליו באופן ישיר ללא חציצות. אבל אחר שהאדם כבר השתלם בעבודת האמונה הזו, שהיא תמצית "שיויתי הוי"ה לנגדי תמיד", אז הבורא כבר יכול להתגלות אליו ללא חציצות, באופן של הרגשה והשכלה מלאים.